

2
1928

2

БЕЛАРУСКІ ПЮНІЭР

Першы дзень у комсамоле

Што чытаць.

Агляд кніжак, выданных для дзяцей, у беларускай мове.

1. Чалавек ідзе.—Янка Маур. Выданьне „Чырвонай Зьмены“, цана 55 к.

У гэтай кніжцы проста расказана цэлая навука аб жыцьці і разьвіцьці нашых продкаў—першых людзей.

Цікавы зьмест захопіць кожнага чытача, хто будзе мець магчымасьць прачытаць кніжку „Чалавек ідзе“.

Трэба сказаць, што асобныя нарысы на гэту тэму зьмяшчаліся ў нашай часопісі. Кніжка значна пашырае тое, што ўжо друкавалася.

2. Гісторыя аднаго чалавека.—Тамсон-Сэт. Выданьне ДВБ, цана 40 к.

У кніжцы даецца шэраг прыгодаў з жыцьця мядзведзяў. Кніжка асабліва будзе цікавай для дзяцей сярэдняга ўзросту і для акцябрата.

3. Таварыш і таварышок.—Іван Коўтун. Выданьне „Чырвонай Зьмены“, цана 20 к.

Тэмай кніжкі зьяўляецца грамадзянская вайна. Даволі жыва і мастацкі апісваецца сяброўства малага хлопчука—сына беднай сялянкі, удавы—з параненым чырвонаармейцам. Чытаецца апавяданьне лёгка, з захапленьнем.

4. Вароны і совы.—Іван Франко. Выданьне „Чырвонай Зьмены“, цана 25 к.

Украінскі пісьменьнік Іван Франко напісаў досыць шмат цікавых апавяданьняў для дзяцей. Гэта кніжка зьяўляецца адным з лепшых яго твораў для дзяцей. Проста, яскрава апісана тут жыцьцё варон і соваў з іх змаганьнем паміж сабой. Кніжку могуць чытаць усе дзеці, кожны ў ёй знойдзе цікавае для сябе.

5. Піонэрская пляцоўка ў вёсцы. Выданьне „Чырвонай Зьмены“, цана 15 к.

Кніжка дапаможа кожнаму атраду наладзіць дзіцячую пляцоўку, у ёй падрабозна паказана, як працаваць на гэтай пляцоўцы.

6. Гул бубна.—А. Якімовіч. Выданьне ДВБ, цана 12 к.

У кніжцы зьмешчана некалькі цікавых апавяданьняў з жыцьця нашых дзяцей, асабліва піонэраў. Тут мы бачым і дзя-

цей у часе грамадзянскай вайны і ў часе зараджэньня піонэрскай арганізацыі.

Кніжку змогуць прачытаць дзеці розных узростаў.

7. Як дзеці камуну рабілі.—З. Біглец. Выдавецтва ДВБ.

Кніжка разьлічана для дзяцей малодшага ўзросту. У ёй апісваецца адзін момант з часу грамадзянскай вайны.

8. Ліст Ёльлічу.—Замойскі. Выдавецтва ДВБ, цана 20 к.

У гэтай кніжцы зьмешчана адно апавяданьне аб вясковым хлопчыку, сыну бедняка, які паслаў скаргу аб дрэнным жыцьці вёскі Ёльлічу і атрымаў ад Ёльліча адказ. Факт гэты мае гістарычнае значэньне, у кніжцы ён перададзены досыць удала.

9. Качачка-цацачка.—З. Бядуля. Выдавецтва ДВБ, цана 60 к.

Маленькае апавяданьне з прыгожымі малюнкамі ў фарбах для дашкольнікаў.

10. Як у нас вайна была.—А. Нявераў. Выдав. ДВБ.

Апавяданьні Няверава для дзяцей наогул вызначаюцца сваёй мастацкасьцю і цікавасьцю. У гэтай кніжцы зьмешчаны некалькі апавяданьняў і другіх аўтараў.

На днях выйдучь з друку наступныя выданьні „Чырвонай Зьмены“:

1. У часе адпачынку.—А. Якімовіч і З. Паваротны.

Кніжка зьмяшчае ў сабе шмат розных забаваў, фокусаў, галаваломак. Матар’ял перадаецца ў большасьці ў форме апавяданьняў.

2. Янка з Плушмян. Аповесьць для дзяцей.

3. Мотоцыклет.—Зборнік цікавых і вясёлых апавяданьняў.

Усе выданьні „Чырвонай Зьмены“ выпушчаны ў абмежаваным ліку. Дзеля гэтага нашым школам, хатам-чытальням і ўсім чытачом трэба паклапаціцца хутчэй іх набыць, каб не чакаць пасля паўторных выданьняў.

Год выдання 4-ы.

Да змаганьня за справу працоўных, будзь гатоў!

УМОВЫ падпіскі:

На 1 месяц . . . — р. 20 к.
" 3 " . . . — р. 60 к.
" 6 " . . . — 1 р. 20 к.

ДВУХТЫДНЁВАЯ ДЗІЦЯЧАЯ
ЧАСОПІСЬ. Орган ЦК ЛКСМБ
і НАРКАМАСЬВЕТЫ БССР.

АДРАС рэдакцыі:

М Е Н С К,
Комсомольская, 25.

№ 2

СТУДЗЕНЬ

1928 г.

Умееш сам чытаць—навучы і сваіх таварышоў.

1953 г. 24.841

Апавяданьне П. Голубава.

Малюнкi А. Абрамава.

I

Цімошка Карташоў, валасны кучар, які толькі што звярнуўся з Федасееўкі, куды ён вазіў міліцыянера, захлёбваючыся, паведамляў нябывалую навіну:

— Чулі? Учора ноччу начыста абабралі федасееўскага бацюшку ды крамніка Багатырова... хай мне вочы павылаззяць, калі я хлушу,—бажыўся ён, каб давесьці праўдзівасьць сваіх слоў.

— Бацюшку, было, забралі з сабою, але адкупіўся—каня свайго з павозкаю аддаў; ён у яго царкоўнага старасты стаяў... Усе вярхамі... узброеныя... апараты добра—у салдацкай форме.

Падрабязнасьцяў не патрабавалася: усім было зразумела, што гэтыя напады робяць „банды“ пад выглядам салдат. Трывожныя чуткі пра бальшавіка Дубкова ўжо даўно пазбавілі спакою пятахоўцаў, а апошняя навіна, паведамлёная Цімошкам, яшчэ больш узмацніла страх баязьлівай вёскі. Па хатах хадзілі розныя чуткі: адны казалі, што Дубкоў—гэта ўцёкшы з фронту салдат, які зараз, хаваючыся ад начальства, займаецца грабештвам і забойствамі, другія—што Дубкоў зусім не рабаўнік, а чэсны мужык з Малахаўкі. Прышоў з фронту, падбухторвае мужыкоў паўстаць супроць багатых, адабраць у іх лішнія і падзяліць паміж беднымі, каб, значыцца, пароўну,—„каб нікому крыўдна ня было“. І ў вёсцы Пятуховай, што раскінулася сярод недравага бору па абодвых баках шумлівых рэчак „Басандайкі“ і „Пясчанкі“,

былі такія мужыкі, якія цішком спачувалі Дубкову, дзіваліся яго сьмеласьцю і спагадліва адносіліся да яго паводзін. Нават трапляліся некаторыя мужыкі з суседніх вёсак, якія кідалі свае вёскі і ішлі к Дубкову.

Асабліва баяліся багатыя...

Цімошкаў дзядзька—Янка Пятровіч, з сынам Якімкам, быў на полі, цётка была на агародзе, дома заставалася дзевяцігадовая Нюрка, чырвонашчокая, з чорненькімі вочкамі, і двухгадовы „сьлюняй“ Сёмка.

Нюрка сядзела каля варот і са сьлязамі на вочках, з зайздрысцю глядзела на вуліцу, дзе каля Цімошкавай хаты гулялі дзяўчаткі. Матка рашуча забараніла ёй пакідаць хату „пустою“ і загадала ёй сядзець дома і даглядаць Сёмку.

А Нюрцы так хацелася пагуляць!

Хоць-бы Якімка з бацькам хутчэй звярнуліся.

— Нюрка, вашы едучы!—закрычалі дзяўчаткі. І сапраўды, з-за вугла сьпярыша паказалася галава „Мышастага“, а потым і воз з дрыўмі, на якім сядзеў Якімка. Бацька ішоў ззаду ля воза.

— Нюрка, адчыні вароты!—крыкнуў Якімка. Нюрка адчыніла вароты і, калі воз праяжджаў міма, пасадзіла Сёмку на воз к Якімку.

— Чаго плакала? Хто цябе?—сур'ёзна запытаўся Якімка, заўважыўшы сьлёзы на вочках Нюркі.

— Ніхто,—адказала Нюрка,—мама ня пушчае...

— Ня плач, заўтра на поле возьмем цябе,—супакоіў Якімка.

— А Сёмка?

— І Сёмку возьмем.

Нюрка ўсміхнулася, аблічча яе павесялела, толькі дзёве буйныя сьлязінькі затрымаліся на павеках.

Якімка любіў Нюрку, асабліва калі яна ўсміхалася, быццам сонейка выглядала з-за хмар, і так весела рабілася.

— Нюрка, самавар наставілі? А дзе мама?—запытаўся бацька.

Нюрка зьбегала ў хату.

— Наставілі, татка, хутка закіпіць!

Зьвярнулася матка.

— А я баялася за вас,—сказала яна мужу,—хаця-б, думаю, каня не адабралі: кажуць, што Дубкоў і на коняй ласы.

— Нічога ты, баба, не разумееш; што ён—злodeй, ці што? За нашага брата стаіць... Чула, сват Хведар расказваў пра Янку Галышова, аксёнаўскага... Дубкоў яму каня і карову сам прывёў. Вось, кажа, табе, папраўляйся, будзь сапраўдным гаспадаром. А ты кажаш—каня абдзяр...

— Аднак, хлусяць усе,—стаяла на сваім жонка, засьцілаючы настольніцай стол. Прынесла самавар, нарэзала хлеба, паставіла міску з квашаным малаком і паклікала піць чай.

— Якімка, Нюрка, сядайце за стол.

Чай пілі моўчкі, толькі дзядзька Янка пасьля шостай шклянкі, абціраючы пот, які каціўся градам са лба, жартаваў:

— Налі яшчэ паўшклянчкі... люблю чайку папіць уволю.

Не пасьпелі вылезьці з-за стала, як на двор узьехалі чатыры коньнікі, добра разадзетыя, у салдацкай форме, са стрэльбамі за плячыма: трое зусім маладыя, а адзін старэй шмат, барадаты.

— Цётка,—сказаў барадаты,—малачко знойдзеца, ці там тваражок?.. ды самаварчык падагрэй... есьці хочацца.

— Знойдзеца, — спалохана адказала

Якімкава матка і пайшла падаграваць самавар.

Янка Пятровіч ня так ужо каб спалохаўся, але ўсё-ж такі пабайваўся,—хто іх ведае, што за салдаты, цяпер хіба разьбярэш.—Палахліва запытаўся:

— Як далёка, служывыя, едзеце?

— У Багародзкае, у сваю часьць.

— Там стаіць, ці на разьведцы?—не бяз хітрасьці задаў дзядзька Янка пытаньне.

Барадаты, не задумваючыся, адказаў:

— На разьведцы, бацька, на разьведцы.

— Ну, хлопцы,—скамандаваў барадаты сваім таварышам,—падмацуемся тут, адпачнем, ды ў дарогу.

Коняй паставілі пад паветку, каб ня горача было; папілі чаю, закусілі і ляглі ў халадок адпачыць.

Праз дзёве гадзіны барадаты разбудзіў сваіх таварышоў, разьлічыўся за малако, тварог і чай, даў Сёмку кусок цукру, усе селі на коняй, выехалі з двара і памалу паехалі па вёсцы.

Пад вечар Янку Пятровіча паклікалі ў воласьць на сход абгаварваць пытаньне ў зьвязку з „бандамі“

і грабествам у іх раёне.

II

Ясная сонечная раніца. Яшчэ пастухова труба ня будзіла вёску. Было крышку халаднавата ад раньняй сьвежасьці і вялікай расы. Дзядзька Янка падмазаў колы і пачаў запрагаць.

Было вырашана так: Якімка з Нюркай на Мышастым зараз паедуць, а дзядзька Янка прыедзе з Сёмкам пасьля полудню, на другім кані.

Якімка вынес торбу з хлебам, бутэльку з малаком, пасадзіў Нюрку і паехалі.

Пераяжджалі брод-Басандайку, няглыбока, каню па калені.

— Як весела!—закрычала Нюрка.

— Глядзі, Якімка!—і Нюрка паказала, як ад ног Мышастага ляцелі пырскі ва

Нюрка са сьлязамі на вачох глядзела на вуліцу.

ўсе бакі і пераліваліся на сонцы рознакалённымі аганькамі.

Праехалі вёску, падняліся на горку ў Кэдроўнік. Пахла сьвежасьцю і смалою.

— Ох, сёлета і шышак будзе!—радавалася Нюрка. У Якімкі таксама вочы загарэліся:

— Вось, Нюрка, мы з татам сюды і прыедзем абіваць шышкі... глядзі, якія... ды шмат як. Вось толькі кепска, што ў нас падбіраць няма каму, толькі мама.

— А я?—з жарам заўважыла Нюрка.

— Ну, дзе там табе, гэта-ж ня лёгка.

Каля варот на выгане сабралася шмат вяскоўцаў. Усе былі ўстрыжаны ўчарашняй навіною з бацюшкам.

— Кажуць, сам Дубкоў,—пачуў Якімка, калі абмінаў свайго хрышчомага бацьку.

— Якімка, хто такі Дубкоў?—зацікавілася Нюрка,—разбойнік, ён усіх рэжа?

— Тата ўчора ўвечары казаў,—цішком паведамляў Якімка Нюрцы,—што на сходзе гаварылі, што гэта галавар шайкі.

— Які галавар, якой шайкі—драўлянай?—наіўна здзіўлялася і не разумела Нюрка.

— Ну, значыцца, самы старэйшы, гэта галавар і ёсьць, а ўсе іншыя разбойнікі—шайкай завуцца, ну, якія абчышчаюць, як бацюшку федасеўскага пазаўчора.

Кажуць, што папера з гораду атрымана: хто Дубкова зловіць жывога, таму тысячу рублёў узнагароды, а хто няжывога—паўтысячы.

— За мёртвага менш?—здзівілася Нюрка.

— Ну, вядома, менш: што з яго, з мёртвага,—закапаць у яму, ды ўсё тут, а жывы... усё такі.

— А тата наш можа яго зловіць? Восьбы добра,—заўважыла Нюрка,—тады-б хустку чырвоненькую мне купілі, ды абаранкаў шмат...

— Дурная! Тата?! Яго, кажучь, ніхто ня можа зловіць. Цэлае войска ня можа, а ты—тата! Не, ужо лепш і не спатыкацца з ім.

— Ой, страшна,—скурчылася Нюрка,—у яго, мабыць, Якімка, у кожнай руцэ па нажу, а вочы страшныя, страшныя...

Нюрка шчыльней захінулася ў сьвітку і прысуналася да Якімкі:

— Баюся я!

— Ну, дзяцей ён не чапае, нашто яны яму.

Пад'ехалі да свайго поля. Якімка выпраг каня, прыладзіў да бараны пастронкі, запрог Мышастага ў барану і пачаў скародзіць палосу. Нюрка пабегла ў лес зьбіраць кветкі.

Бацька ўсё ня ехаў. Сонца паднялося высока. Якімка змарыўся. Адкінуў пастронкі, пусьціў каня на траву, а сам лёг пад калёсы адпачыць. Вочы зьліпаюцца, сном так і цісьне. Нюрка дзесьці лётала, як матылёк, і толькі скрозь дрымоту Якімка чуў, як тоненькі яе галасок зьвінеў званочкам:

Ай, у лесе у гушчары
Калыхаліся камары...

— Як жаваранак заліваецца,—усміхнуўся Якімка і соладка пазяхнуў.

Потым скрозь сон чуў нейкі мужчынскі голас, і прад вачыма яго паўсталі ўчарашнія коньнікі.

„Што гэта мне здаецца ўсё“,—падумаў Якімка і падняў галаву.

„Ды сапраўды-ж учарашнія, а можа толькі падобныя. У Нюркі нешта распытваюць“.

Якімка толькі пачуў апошнія словы Нюркі:

Таты няма, Якімка толькі, брат мой; вунь там адпачывае.

Якімка ўстаў і пайшоў да коньнікаў.

— Чыё гэта поле, хлапчанё?—запытаўся барадаты.

— Пятухоўскае, а далей віцебскае, а туды вунь—басандайскае,—паказаў Якімка на ўсход,—там і чыгунка праходзіць.

— А ці ведаеш ты хутар Кандако-вых?—запытаў барадаты.

— Ведаю.

— Далёка гэта?

— Не, вёрст сем, больш ня будзе. Вось як выедзеце на дарогу і направа, а там зьвернеце на сьпежку, лесам—проста на пасеку і выедзеце.

— Вы Дубкова ловіце?—не сьцяrpела Нюрка.

Барадаты паглядзеў на яе сярдзіта, потым ухмыльнуўся і ўжо весела сказаў:

— Так, так, яго, акаяннага!—і ўсе за-рагаталі.

— Вам яго не зловіць; Якімка кажа, што цэлае войска ня можа зловіць,—ня сунімалася Нюрка.

— Які Якімка?
— А вось, наш Якімка,—і Нюрка паказала на брата.

— Ну, шмат твой Якімка ведае. І як яшчэ мы яго зловім і рукі яму вярочкаю зьвязаем ды к начальству прывядзем. Ха, ха, ха,—засьмяяўся барадаты.

— І тысячу атрымаеце?—дапытвалася Нюрка.

— Якую тысячу?—здзівіўся барадаты.

— А за Дубкова... хто зловіць жывым—тысячу, а за мёртвага—паўтысячы... папера з гораду прышла, каб лавілі.

Коньнікі пераглянуліся, барадаты падмігнуў сваім.

На двор узьехалі чатыры коньнікі... (да ст. 3-йй).

— А Дубкоў быў у вашай вёсцы?—зьявруўся барадаты да Якімкі,—яго хто-небудзь ведае?

— Не, ня быў, а то-б усю вёску выразаў. Ды яго, кажуць, і пазнаць нельга: то ў бабскае адзеньне апранецца, то мужыком прыкінецца, то з барадою, то без барады.

— Ну, мы-то пазнаем, хоць і ў бабскім адзеньні будзе,—весела сказаў барадаты,—ад нас не ўцячэ. Ну, таварышы, падмацуемся тут, у гэтых маладых гаспадароў, да таго-ж дзеткі прыгожыя,—і барадаты пастукаў Якімку па плячы.

— Колькі год самому?

— Дванаццаць,—адказаў Якімка.

— А ёй?—паказаў на Нюрку барадаты.

— Дзесяты пайшоў.

— Даставай, Якімка, імбрычак *)!—зьявруўся адзін з коньнікаў.

Сагрэлі чай і селі ўсе ў кучку. Барадаты дастаў з скуранаго меху цукар, абаранкі, булкі, варанае мяса.

— Ешце, дзеткі, колькі ўлезе.

Нюрка, якая любіла больш за ўсё на сьвеце абаранкі, доўга ня думаючы, прынялася іх упісваць; Якімка вёў сябе крыху сталей.

Усе елі моўчкі, барадаты нешта абдумваў.

Напіліся чаю. Салдаты сабралі астачу яды ў мяшок і селі на коняй.

— Ну, Якімка, ты нас павінен праводзіць да Кандакоўскай лагчыны, — цвёрда сказаў барадаты.

Якімка ад страху ня ведаў, што адказаць.

— І я з Якімкам! — заявіла Нюрка.

— Ну, так і быць, — сказаў барадаты,—абое паедзеце.

— Запрагай борзьдзенька!

Якімка мігам запрог Мыша-стага ў калёсы і паехаў сьпе-

раду.

— Нюрка, ты не баішся?—ціха запытаўся Якімка ў сястры.

— Не,—кінула галавою Нюрка,—яны добрыя: далі абаранкаў.

— Ты бяжы, Нюрка, дамоў, дарогу знойдзеш,—ціханька раіў Якімка Нюрцы.—Вось зараз будзе дарога, проста па ёй і бяжы. Тату скажы, што я з салдатамі паехаў да Кандакоў; пад вечар буду дома.

— Ну, добра,—згадзілася Нюрка і саскочыла з воза.

— Бывайце, дзядзечкі, дзякуй за абаранкі!

— Куды-ж гэта?—загарадзіў дарогу барадаты.

*) Чайнік.

— А дамоў, татку сказаць, а то ён шукаць будзе,—бойка адказала Нюрка.

— Ну, добра, бяжы, бяжы ды глядзі, не заблудзіся. Тату скажы, што Якімка да вечара прыедзе, а магчыма, і ўсе разам прыедзем к вам.

— На табе вось яшчэ абаранкаў, да-рогаю будзе што грызці. Ды скажы, каб Дубкова харашэнька пільнавалі, а мы яго тут будзем націскаць. Не ўцячэ тады!—жартаваў барадаты.

Нюрка, атрымаўшы вясло абаранкаў, устрапянула, як матылёк, і знікла за паваротам, толькі здалёку зьвінела:

— Якімка, хутчэй прыяжджай!

III

Мышасты дрэнна ішоў па непрасохшай яшчэ дарозе. Аказалася, што праз Басандайку ня быў папраўлены мост, прышлося ехаць праз ваду. Басандайка, шумлівая рэчка, сярдзіта бурчала на карчаўе і буралом, якія перашкаджалі ёй весела імчацца сярод цяністых і пахучых ад кустоў смародзіны берагоў. Скрозь радзеючы лес быў відаць ружовы захад.

„Як быццам у лесе гарыць,—падумаў Якімка,—прыгожа і страшна“.

З балот і рэчкі падымаўся туман, адчувалася вільготнасць і прахалода. Сьцягнула, калі пад'ехалі да варот хутару Кандакова.

Дворны сабака з хрыплым браханьнем бег з глыбіні двара, зьвінучы ланцюгом па дроце.

— Хто там?—пачулася з цемнаты.—Мільтон, назад!—сярдзіта крыкнуў голас каля самай форткі.—Хто?

— Гэта я, дзядзька Сьцяпан, з Пятуховай салдат прывёз,—сказаў Якімка.

— Якіх салдат?

Фортка адчынілася, і Якімка ўбачыў вялікую постаць дзядзькі Сьцяпана ў вялікай барашкавай шапцы, са стрэльбаю ў руках.

— Нам начлег пяцярэм з коньмі,—цвёрда сказаў барадаты,—і самавар!

Дзядзька Сьцяпан перапалохаўся: голас быў упарты і не паслухаць яго было нельга.

— Адкуль-жа вы, браткі?—не сваім голасам запытаўся дзядзька Сьцяпан.

— З тайгі. Пагоня за Дубковым.

— А-а, калі ласка, калі ласка, вельмі рад... Такого страху нагнаў тут, акаянны...

Баімся... Як змеркне, дык і на замок. Чулі, федасееўскага бацюшку, дык... начыста. К нам пазаўчора прыходзілі, але я набояў дзесяць выпусьціў, уцяклі.

Дзядзька Сьцяпан, прывязаўшы Мільтона, крыкнуў у вакно:

— Луцэя, самавар!

І пачаў дапамагаць коняй даглядаць.

Выпраглі Мышастага, падкінулі ўсім коням сена і пайшлі ў хату.

У сьвятліцы было чыста, падлога была заслана шырокімі шарсьцянымі палавікамі, на вокнах белыя занавескі, у вугле вялікія кветкі, а на сталох белыя настольніцы.

— Жыцьця ня стала ад гэтых праклятых бандаў,—тлумачыў дзядзька Сьцяпан.

— А вас закраналі?—неяк сур'ёзна запытаўся барадаты, і Якімку здалося, што ў барадатага вочы зрабіліся злоснымі.

— Ды не, пакуль яшчэ мілавалі, а так па суседзях, ды ходзяць чуткі, што і да нас дабіраюцца.

Луцэя Іванаўна, як яе зваў дзядзька Сьцяпан, прынесла самавар, булак, ма-лака, сьмятаны, мёду ў сотах.

— Ежце на добрае здароўечка, не саромейцеся... сваё ўсё,—ласкава частавала яна.

— Ты чый хлапец?—запытаўся дзядзька Сьцяпан у Якімкі.

— Янкі Калясьніка,—адказаў Якімка.

— А-а, чаму-ж гэта я цябе не пазнаў. Ну, у вас як, Дубкова дужа чакаюць?

— Та-ак! Бацюшка ўчора на сходзе гаварыў, што варту трэба паставіць, і хто першы ўбачыць ці пачуе разбойнікаў, што ідуць,—званіць у звон, як на пажар.

— Бацюшка здорава баіцца... Сундукі і коні стаяць у дзядзькі Сіланця: усё, кажа, не адразу па сьвеце пусьціць.

— Ну, зараз спаць,—устаючы, заявіў барадаты.—Ты, Якімка, ляжыся тут, а нас вядзі, гаспадар, на сена, там вальней нашаму брату.

Луцэя Іванаўна прыбрала са стала, па-тушыла агонь і хутка захрапла.

Якімка доўга ня мог заснуць, варочаўся, усё думаў, што яго дома чакаюць і трывожацца. Сон браў сваё,—і Якімка заснуў трывожным сном. То сьнілася, што бацька яго хворы, худы, закідае з хрышчоным невад у воды Пясчанкі, а матка ходзіць па беразе, ды з распачы крычыць, валасы распушчаны. Нюрка тут

стаіць, а сьлёзы ў яе так і цякуць... „Нехта ўтапіўся, мабыць,—думае Якімка,—ніўжо Сёмка?“, а кругом бабы, хлапчукі, дзяўчаткі.

Чуе Якімка размову сярод баб:

— Кажуць, Якімка ўтапіўся, вось і шукаюць.

— Вось дык грэх здарыўся... Так ужо, мабыць, граху і быць,—з сардэчнай болью шкадавалі старыя бабы.

— Татка, Нюрка!
— хоча крыкнуць Якімка,— я жывы; але язык не паварочваецца: хоча падсыці бліжэй, ногі ня слухаюцца.

„Што гэта са мною?“—думае Якімка і прачнуўся. Цёмна ў святліцы, толькі чутно, як храпе Луцэя Іванаўна.

Якімка накрыўся коўдрай з галавою, нейкая размова чутна... І нечы голас, знаёмы, знаёмы, кажа так цвёрда, сярдзіта:

— Ты ведаеш мяне? Я—Дубкоў!

Якімка адчувае, як ў яго шавеляцца валасы, а голас працягвае больш цвёрда:

— Пахожы я на разбойніка, а? Падобен на рабаўніка, а? Кулаччо праклятае! Па добраму, з табой трэба было паступіць коратка: раз, два—і канец! Зразумеў? Я ня зьвер, а чалавек... За праўду стаю! Разумееш ты, ірадава душа, сапраўдную праўду? Запражэш коняй... мукі насыплеш мяшкоў дзесяць, сала... мёду... а сам да ўсходу сонца сядзі тут.

Дзесьці зьвінелі ключамі, а знаёмы голас усё гудзеў:

— Запомні: Дубкоў, сам Дубкоў у цябе быў у гасьцях... За гонар павінен лічыць! Голас быццам бліжэй... Нечы твар ві-

дзен: пачаў Якімка ўглядацца—бацька.

— Фу, ты,—уздыхнуў лёгка Якімка і прачнуўся.

„Які страшны сон! Навошта гэты Дубкоў прысьніўся?“—падумаў Якімка, выціраючы са лба халодны пот.

На дварэ гутарылі, сьмяяліся, храплі коні. У святліцу ўвайшоу барадаты.

— Ты прачнуўся Якімка, вось добра. Уставай, правядзеш нас да Куташовай.

Твой Мышасты хай адпачне... Дзядзька Сыцяпан сваіх нам дасьць коняй, харчы трэба весьці.

Якімка ўскочыў, хутка адзеўся і вышаў.

На дварэ стаялі два запрэжаныя у калёсы кані з увязанымі вазамі.

— Сядай на перадняга—скамадаваў барадаты.

— Якімка ўзьлез на воз.

— Варушы!

Якімка тузануў лейцамі і выехаў з двара. Ні Мільтона, ні дзядзькі Сыцяпана на дварэ ня было.

„Чаму дзядзька Сыцяпан не праводзіць?“—мільганула ў галаве Якімкі, але, не прыдаючы гэтаму сур'ёзнага значэньня, заспакоіўся.

Першы час барадаты ехаў сьпераду, а трое ззаду.

IV

Стаяла мёртвая ціш, у лесе ніводнай птушкі ня чуваць. Цёмнае неба было ўсеяна зоркамі. Дзесьці кудахталі пёўні.

„Павінна быць поўнач,—думаў Якімка,—нешта рана выехалі“.

З прасёлку зьвярнулі на лясную дарогу. Якімку зрабілася жудасна. Успомніў ён сваю Пятуюку, Нюрку, Сёмку,

Якімка ўбачыў вялікую постаць Сыцяпана.

бацьку, матку, заўсёды злосную на дзяцей, якія ні днём, ні ноччу не даюць спакою. Шкода стала ўсіх. Так захацелася яму зараз на печку. Да горла падступаў нейкі камок і вось, здаецца, зараз заплача, моцна, моцна зараве.

Барадаты збочыў, прапусьціў воз наперад, а сам паехаў ззаду.

Якімка адчуваў сябе самым разьняшчасным чалавекам.

— Стой! Хто едзе?—раптам раздалося сярод цемнаты, і перад самай конскаю мордай вырас чорны чалавек са стрэльбаю ў руках. Твару ня відаць, але адчувалася па цвёрдым галасе, што салдат.

У Якімкі ад страху дух заняло.

— З Пятухой салдат вязу, — ледзь чутна адказаў Якімка.

— Якіх салдат?—сярдзіта дапытваўся голас і суняў каня.

— Пагона за Дубковым, з гораду.

— А-а! Значыцца, нашы. Дзе старшы?

— Што такое, у чым справа—падскочыў барадаты.

— Застава!—важна адказаў салдат.— Якой часьці будзеце?

— Асобага назначэньня. Нічога ня чуваць пра Дубкова?—запытаўся барадаты.

— Ня відаць. Мелюць шмат. Учора нейкая банда падыходзіла да нашай заставы; нічога, усыпалі, да новых венікаў не забудуць, д'яблы.

— Варушы, Якімка,—спакойна адказаў барадаты.

Паехалі. Застава прапусьціла, не сказаўшы ні слова. Пеўні яшчэ раз дзесьці распачыналі сьпяваць, потым яшчэ, ледзьледзь чутна. Пачало віднець. Якімку браў сон.

„Раніцою заўсёды спаць хочацца,—соладка пазяхнуў Якімка.—Чамусьці Куташовай доўга няма?“—мільганула ў галаве яго, але, пераможаны сном, хутка забыўся аб гэтым.

(Працяг будзе)

Я у клуб іду...

Вецер за плячыма
Крыльлі разгарнуў.
Ў вечар цёмна-сіні
Я у клуб іду...
Сьнег зімовы белы
Срэбрам зіхаціць...
Золатам вузоры
Пачынае віць...
Прада мною—горад,
Бязупынны гул.
Вецер у прасторы
Крыльлі разгарнуў.
І цалуе стрэхі
Пахілёных хат,
Хоча ён са сьмехам
Прада мной устаць...
Разляглася белью
Сьнегавая гладзь.
Зьвесіўшы галовы,

Тры дубы стаяць.
Сумна навакола
Паляглі сьнягі,
Сані буйным сьвістам
Коцяцца з гары.
Прада мною ў думках
Устае вясна,
Што калісьці сьмехам
Над ракой лягла...
А цяпер вось сьцежкай
Я у клуб іду,
І вакол заводы
Весела гудуць...
І мой вецер любы
Кінуў многа слоў...
...
Толькі там у клубе
Радасьць і жыцьцё...

Ал. Розна.

НАША ЖЫЦЦЁ

З і м о в а е.

Зімовыя гулянкi,
Прывольныя дзянкі...
Усе, усе на санкі,
На лыжы, на канькі!
Зімою на паляне,
На горках, ля рава,—
Усюды, дзе ні глянеш,—
Вясёлая дзятва.
Злуе старая цётка—
Завяе на зямлі,
Што шум і сьмех паводкай
Разносяцца ўдалі.
А хлопцы не звважаюць
На хуткі сьнежны лёт,

А больш яшчэ ўзражаюць
Канькамі цвёрды лёд.
А з імі мчыцца пляскай,
Здаецца, і сама
З чырвонаю павязкай
Суровая зіма...
Прышоў віхурны студзень,
Шчаслівая пара...
Чаго-ж мы кіснуць будзем
Дарэмна ля двара?
Палямі і лясамі,
На горках ля ракі...
Усе, усе на сані,
На лыжы, на канькі!..

Юлі Таўбін.

43 экз. ў адной школе.

Каб правесці ў жыццё пастанову Барысаўскай гарадской канфэрэнцыі: давесці выіску «Б. П.» у горадзе да 100 экз., форпост нашай 8-ай Н.-Барысаўскай школы шчыра ўзяўся за выкананне пастановы. У выніку мы маем падпіску на 43 экз. «Бел. Піонэра» на студзень месяц 1928 г.

Праводзіцца падпіска і далей.

З мэтай пашырэння падпіскі мы правялі на клясах конкурс на большую колькасць экзэмпляраў.

Першае месца ўзяла адна кляса, якая выісала 13 экз. «Бел. Піонэра».

Пагэталу мы звяртаемся да рэдакцыі, калі гэта магчыма, даць нам прэмію для клясы, якая ўзяла 1-ае месца, адзін экзэмпляр «Беларускага Піонэра» на тры месяцы.

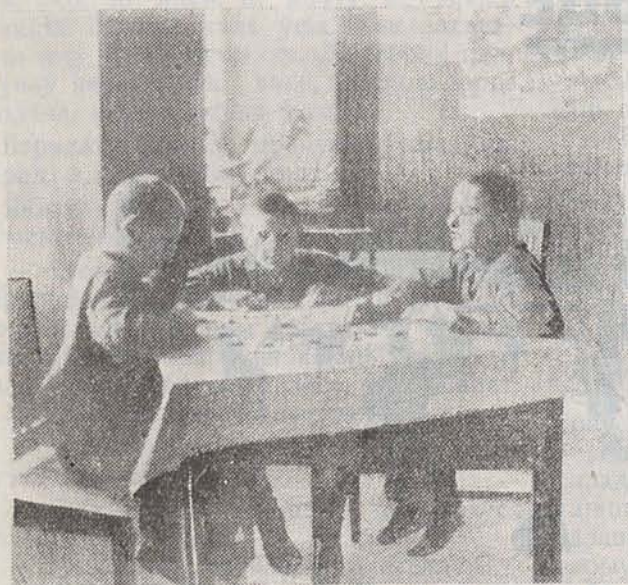
Ад рэдакцыі:

У якасці прэміі рэдакцыя высылае вашай школе часопіс «Беларускі Піонэр» на 3 месяцы, апрача гэтага форпосту за добрае пашырэнне падпіскі высылаецца дармова 3 кніжкі:

1. «Чалавек ідзе» (Я. Майра).
2. «Вароны і совы» (Франко).
3. «Таварыш і таварышок» (Койтуна).

*) Спраўку з пошты, што мы сапраўды выісалі 43 экз.—дасылаем.

Калі перама

Гуляюць у шашкі ды іншыя гульні.

Напярэдадні Кастрычнікавых жэсвай дзіцячая камісія пры Менскім Акрана вытрымлівала немаленькія штурмы, націскі. Стала вядомым аб тым, што адчыняецца сталоўка для бяспрытульных дзяцей. І дзіцячую камісію закідалі кіпаю заяў.

Штурмавалі бацькі бедных дзяцей, штурмавалі прыехаўшыя на „гастролі“ бяспрытульныя.

Дзіцячая камісія рабіла абследаваньні становішча тых, хто падаваў заявы, і лік „шчасьліўцаў“ з кожным днём павялічваўся.

8-га лістапада, ва ўрачысты дзень 10-годзьдзя Кастрычніка, адчыніўся клюб-сталоўка для бяспрытульных дзяцей.

„Шчасьліўцаў“ было 80.

* * *

— Сенька, не чапляйся за аўтобус!

— Лафа, Пецька, прыся таксама сюды!

— Лафа не лафа, а ў дзятком паскарджуся...

Гэта па Савецкай вуліцы. Адзін абарваны хлапчук прысеў ззаду ля аўтобуса, а другі бжыць за ім і на ўсю моц крычыць.

Пачуўшы слова „дзятком“, хлопец

спрытна саскаквае з аўтобуса. І падышоўшы да другога, гаворыць:

— Добра, больш ня буду. Толькі ты ў дзятком не гавары нічога.

І абодва хлапчукі, паважна разважаючы, увайшлі ў памяшканьне-сталоўкі для бяспрытульных.

Гэта маленькі факт, які яскрава падкрэсьлівае тое, што сярод выхаванцаў сталоўкі ёсьць дысцыпліна, якую ўвёў аўторытэтны дзятком.

* * *

Ужо ля 2-х гадзін дню. Грукаюць дзьверы сталоўкі, з кухні нясецца пах ад гарачага баршчу.

Гэта значыць—пачынае працаваць сталоўка-клюб. Адзін за другім хлопчыкі і дзяўчаткі прыходзяць у сваю сталоўку.

Да абеду яшчэ каля гадзіны. Зараз працуе клюб. Бяспрытульныя чытаюць (а такіх цяпер шмат), гуляюць у шашкі ды іншыя гульні.

Калі ўвойдзеш у сталоўку, даволі цяжка паверыць, што бачыш перад сабою бяспрытульных. Мы прывыклі аб іх думаць, што гэта гультаі, што яны няздольны завастрыць сваю ўвагу на кніжцы, якой-небудзь гульні. Гэта далёка ня так. Толькі нейкі характэрны выраз твару, брудная вопратка гавораць за тое, што гэта бяспрытульныя дзеці. Кожны з іх мае за сабою багатае мінулае.

Мернікаў. Завуць яго—„Вялікі бяспрытульны“. Вялікі па росту і з вялікім зладейскім стахам. У Доме злчынцаў быў ля 8-мі раз. А зараз ён працуе ў шавецкім гуртку сталоўкі і гэтымі днямі будзе гандляваць папяросамі ў Кіоску Дзіцячае Камісіі.

— Мне-б толькі працу, такую, каб не на заводзе,—гаворыць ён.—А вось гандляваць, розныя там камэрцыі—о-о-о, я—спец!

Міцька—былы бяспрытульны. Цяпер цераз сталоўку трапіў у вытворчыя май-

гаецца вуліца.

стэрні, у шавецкае аддзяленне і, кажучь, вельмі добра працуе. А калісьці займаўся папражамі, хуліганіў.

Цяпер усе выхаванцы сталоўкі па-троху пры-звычайваюцца да пра-цоўнага жыцця. Хто ку-хару памагае, хто з двор-нікам на рынак ездзіць, хто з папяроснымі скрын-камі па Менску носіцца. Ва ўсіх ёсць праца.

За 2 месяцы працы сталоўкі бяспрытульныя досыць налюдзелі. Пад-трымліваюць парадак у сталоўцы, шануюць свой куток.

Вось зараз—цішыня. Працуе клуб. А ў працы клубу шмат задач. Вось, на-прыклад, ліквідаваць няпісьменнасць сяброў клубу. Ёсць такія, якія нават лемантара ня ведаюць. А іх здолелі па-садзіць за вучобу.

Старанна вывучаюць лемантар. Чутна:

Пасьля працы—за часопісь.

Кожны сябра клубу мае сваю працу.

— Ва-а-к-вак-н-о-вакно...

Бывае і так, што атрымаецца „вако“ ці „вано“, але з боку сядзіць настаў-ніца, яна заўсёды выправіць памылкі.

Вось званок на абед. Толькі стук лы-жак аб міскі, ды больш нічога, і калі-ні-калі пачуеш:

— Не цягні хлеб!

Ці хто-небудзь заўважыць:

— Скарынкі еж. Сьвіньням-жа ня вы-кінеш.

Аб якасці абеду выхаванцы самі адгу-каюцца так:

— Лепш, чым у ЦРК. Даводзілася там палуднаваць.

Пасьля абеду шумна становіцца. Гуль-ні—гэта праграма пасьля 4-х гадзін. Сьці-хае толькі а 6-ай. У гэты час пачы-наюць працаваць гурткі клубу-сталоўкі: шавецкі і кравецкі.

У шавецкім гуртку кіруе былы бяспры-тульны—Нарон. Аўторытэт гэтага кіраў-ніка вялікі. Бяспрытульныя гавораць аб ім так:

— Наш, справу ведае, а ўсё-ж такі ні-кому спуску ня дасць.

Так з кожным днём, па крысе, але ўпарта перамагаецца вуліца...

Нін. Акцябрскі.

Гісторыя аднаго атраду, але... не піонэрскага.

У 1924 годзе намі быў арганізаваны пры скураным заводзе піонэрскі атрад. Але паступала ў наш атрад зусім мала, Самым першым быў мой таварыш. Улетку на збор атраду было добра хадзіць, а зімой... далёка, замерзнеш, пакуль дабярэшся. І зімой мала хто хадзіў у атрад.

На другое лета Альфонс надумаўся арганізаваць свой піонэрскі атрад на Серабранцы. Альфонс і Косыцкі дагаварыліся з усімі хлопцамі, каб яны ў нядзелю ўсе прышлі ў ляск.

Раніцай у нядзелю сабралася 20 чалавек. Вось Альфонс з Косыцкім адчынілі сход... Першым выступіў Альфонс. Ён казаў, што трэба адчыніць свой піонэрскі атрад, што ў атрадзе будуць праводзіцца розныя гульні і хто няграмацны, таго будуць вучыць грамаце. Пасля сталі запісваць у піонэры. Запісалася 20 чалавек.

У сераду быў назначаны збор атраду. Мы нават і клуб свой дасталі. Клуб быў пусты і меў вельмі няпрыветны выгляд.

Некаторыя піонэры прынеслі партрэты, і мы пачалі прыбіраць свой клуб. Калі пакончылі з гэтай справай, пачалі выпускаць насыценную газету. Далей, каб уцягнуць к сабе ў атрад паліцей піонэраў, рашылі зрабіць тэатр. Выбралі артыстых і распачалі рэпэтыцыю.

У нядзелю мы рашылі правесці рэвалюцыйныя гульні. Для гульні ў нас патрэбна было аружжа. Мы пайшлі ў лес і нарэзалі там галья на пікі і лукі.

Па дарозе мы зацягнулі песьню:

Ня трэба нам манахаў,
Ня трэба нам папоў,
Бі спэкулянта!
Душы кулакоў!

Зараз жа, з-за вугла выскачыла баба з качаргой.

— Ах вы, чарцяняты! Ах вы, жулікі! Якое вы маеце права лаяць папоў!..

Аж тут здарылася няпрыемнае з'явішча: баба, якая ляцела да нас з качаргой, забыталася ў вירוўцы і шлопнулася вобземлю.

— Ах, каб вас трасца пабрала!—раскрычалася яна.—Увесь нос расквасіла!

Наш атрад уцякаў—толькі пылкурэў! Аглянуліся, пасмяяліся і пайшлі далей.

Прышлі мы ў лес, нарабілі сабе пікаў, стрэлаў, лукаў, селі ў цяжку, пад'елі і пачалі гуляць у вайну.

Адзін хлапец даў сваю чырвоную кашулю, якая замяняла нам сцяг. Мы белгалі галёпам, як кавалерыстыя і сьпявалі:

„Мы красная кавалерыя
И про нас
Былинники речистые
Ведут рассказ“.

Так мы прыляцелі аж да самай „Серабранкі“. Тут дагаварыліся, каб у другую нядзелю ўсе былі гатовы да гульні „Рэвалюцыя 1917 г.“.

Прышла нядзеля. Мы пачалі гульні. Усе падзяліліся на 2 групы. З Косыцкім пайшло белае войска, а з Альфонсам—чырвонае. Войскі разыйшліся ў розныя бакі. Альфонс ня быў дурны, і як толькі белыя схаваліся з вачэй, зараз чырвоныя выбралі разведку і паслалі па пятах белых.

Хутка прышла вестка, што вораг залез у бор.

Камандзір Альфонс сказаў прыгатаваць аружжа. Патрубіла труба, абвясціўшы час наступлення. Усе прыгатаваліся. У гэты час атрад белых высунуўся збору. На іх з усіх бакоў пасыпаліся стрэлы і выстралы з пугачоў. Але неяк здарылася так, што чырвоныя пачалі адступаць. Камандзір крыкнуў: „За волю, за свабоду, голаву зложым! Наперад!“

Усе кінуліся наперад, і атрад белых быў пераможан!

Перамогу атрымала рабочая кляса. Усе былі здаволены...

Так мы гулялі і працавалі ў атрадзе ўлетку, а як настала восень, атрад раскідаўся.

На другое лета хлопцы зноў пачалі працаваць у клубе. Утварылі бібліятэку, пачалі выпісваць „Беларускі Піонэр“, які нам значна дапамог.

Мы пачалі вучыцца пісаць і чытаць і ўтварылі мастацкі гурток. Завялі 10 пар трусоў і пачалі займацца спортам. Але ў нас бракавала і сродкаў, і кіраўнікоў. Урэшце мы пераканаліся, што наш самастойны атрад сур'ёзнай працы весці ня можа, і ўсе нашы піонэры пайшлі ў сталыя атрады. Піонэр Васілеўскі.

Чытай ад рэдакцыі: „Просім выказацца.

Просім выказацца.

Гэты допіс яскрава паказвае нам тое, як шмат якія піонэры, не праяўляючы свае актыўнасьці ў атрадзе, выходзяць з яго і добра налажваюць сваю працу ў сваіх па-за атрадных гуртках. Гэтыя піонэры нават часта і добра ўмеюць працаваць (робяць дома, а не ў сваім зьвяне, розныя модэлі, праводзяць гульні і г. д.). А разам з гэтым наракаюць на якога-небудзь беднага павадыра ці савет атраду: „Дрэнна працуюць, ня ўмеюць наладзіць нічога цікавага, што прываблівала-б дзяцей!“

Мы просім усіх піонэраў выказацца.

а) Ці ёсць у вашых атрадах такія піонэры, якія ўмеюць добра працаваць, але пераносяць гэту цікавую працу са свайго зьвяна ў свой „хатні“ гурток?

в) Давайце высвятляць на асобных прыкладах, наколькі піонэры самі імкнуцца палепшыць сваю работу; наколькі атрады цалкам самі змаглі палепшыць сваю работу, змаглі прымяніць у рабоце атраду тое, што цікавіць піонэраў? Напрыклад, на занятках зьвён практыкавалі гульні ў шахматы, шашкі, калектыўныя катаньні на канькох пасьля заняткаў, рабілі модэлі, чыталі цікавыя апавяданьні, рашалі задачы, рэбусы, малявалі і іншы?

с) Ці добра робяць тыя піонэры, што не гавораць адчынена на сходзе ці ў савеце атраду аб тым, што іх цікавіць і што трэба правесці, а толькі завочна наракаюць на „некага“, што іх атрад ня прываблівае.

Рэдакцыя.

Сваімі ўласнымі рукамі...

Вайна... Стрэлы... Гарматы... Прыпамінаеш цяпер і жудасна становіцца.

1921 год... Белапалыкі бушавалі на Беларусі. Вось у такіх цяжкіх умовах узнікла Асіпавіцкая 7-х гадовая школа Бабруйскай акругі. І што толькі была за школа! І чаго яна не перажыла! Будынак, разбураны гарматамі, падобны быў на хлёў. Настаўнікі галадалі... Але бацькі вучняў моцна былі зацікаўлены ў існаваньні школы: па фунтах сабіралі і падтрымлівалі існаваньне настаўнікаў...

І пацягнулася вёска да асьветы. Сялянскія дзеці пачынаюць перапаўняць школьныя клясы. Будынак быў адрамантаваны. Лябараторыі і пакоі абсталяваліся. Палягчэла і бацьком: „Ну, цяпер

дык можа і карысьць пабачым з навучаньня дзяцей“, кажуць яны. Пачало наладжвацца школьнае самакіраваньне. Пачалі працаваць гурткі пры школе. Цяпер існуюць наступныя гурткі: харавы, драматычны, краязнаўчы, газэтный і іншыя... Аднаго ў школе не хватала, сталярнай майстэрні. „Патрэбны-ж вучням працоўныя навукі“, казалі бацькі. „Для сваіх-жа дзяцей, а не абы каго, няхай вучацца!..“ Склаліся бацькі і арганізавалі сталярную майстэрню. Цяпер у ёй працуе другі концэнтр вучняў сямёхгодкі.

Цяпер у школе налічваецца 374 вучні. „Не абы хто, сваімі ўласнымі рукамі ўздавалі школу!..“ кажуць бацькі.

Міх. Вярнікоўскі.

Камітэт узаемадапамогі вучням.

(Ляднянская сямёхгодка).

Дрэнна ў нас абстаяла справа з забеспячэньнем бяднейшых вучняў школьнымі прыладамі.

Яшчэ ў мінулым годзе гэта думка зарадзілася ў саміх вучняў. Пачалі збіраць грошы. Сабралі 1 р. 50 кап. У гэтым годзе справа была прадоўжана. Вучні зноў узяліся за збор грошай. Сярод вучняў сабралі 2 р.

Ну, а настаўнікі таксама не адсталі.

Пачалі збіраць сярод іх і сабралі каля 3 руб. Усяго ў камітэце маецца сродкаў каля 7-мі руб. Кожны тыдзень цяпер бяднейшыя вучні атрымліваюць карандашы і сшыткі. Яны могуць вучыцца нараўне з усімі вучнямі. Нашы вучні акуратна ўносяць свае сяброўскія ўносы. Варта вучням і другіх школ арганізаваць такія камітэты ўзаемадапамогі.

Ф. Файтлін.

Піонэрская вячорка сябе апраўдвае.

(З працы атраду пры фанерным заводзе, г. Бабруйск).

Умовы працы атраду ня зусім добрыя. На акраіне гораду яшчэ наглядаецца п'янства, хуліганства і наогул розная распуста. Дзеці, а нават часта і піонэры таксама хадзілі на розныя вечарыны, што праводзіліся дарослымі. Але гэта было, пакуль атрад стала не разгарнуў сваю працу. Цяпер атрад наладжвае свае вячоркі ў заводскім клубе. Сюды-ж прыходзіць шмат і неарганізаваных дзяцей. Такая вячорка—накшталт дзіцячага дня—прыцягнула да сябе шмат культурных сіл: музыканты з рабочых, настаўнік, кіраўнік заводскага драмат. гуртка і інш.

Вось прыкладны такі дзіцячы дзень.

...На вечары прысутнічалі амаль ня ўсе неарганізаваныя дзеці. Пасля невя-

лічкага дакладу аб атрадзе, быў абвешчаны прыём у сталярны, швэйны і інш. гурткі жадаючых неарганізаваных дзяцей. Драмгурток паставіў п'еску. Вячорка скончылася самадзейнасьцю дзяцей: праводзіліся гульні, дэклямацыі, сьпевы...

Пасля збору атраду заўсёды праводзіцца эстафэтныя гульні, катаньне на лыжах, каньках (лыжы бярам у чырвонаармейцаў). Атрад збудаваў цяпер „калаўрот“. Мы маем сваю мандаліну, арганізавалі зімовую пляцоўку...

Атрад вырас на вачох насельніцтва. Шмат неарганізаваных дзяцей звязаліся з жыццём і працай піонэраў і ўступаюць у атрад.

Н—н.

Вучымся карыснай працы.

(11 атрад пры саюзе Будаўнікоў).

Ня так даўно арганізаваўся пры атрадзе швэйны гурток, які яднае ўсіх дзяўчатак атраду. Кіраўніком гуртка вылучаны бацька аднаго піонэра. Вылучэньне адбылося на сходзе бацькоў, дзе ставілася гэта пытаньне.

Гурток мае швэйную машыну і ўсе неабходныя швэйныя прылады. Працуе ён рэгулярна, дзеці з вялікай зацікаўленасьцю наведваюць заняткі апошняга.

Павадыр.

Не бярэце з нас прыкладу.

(М. Стрэшын).

Абяжэце тры разы вакол нашага мястэчка, забяжэце ў атрадзе, школу і хату-чытальню—вы нідзе, нават і на лякарства, ня знойдзеце часопісі „Беларускі Піонэр“.

А атраду што: „Няхай выпісвае, хто хоча!.. У школе таксама няма каму гэтай справай заняцца. Да гэтага часу я толькі адзін выпісваў „Беларускі Піонэр“.

Дзяткор Астроўскі Я.

Хутка з школы я вярнуся.

Хутка з школы я вярнуся,
Добра вывучу урок...
Чым сядзець у хаце душнай,
Падвяжу я свой канёк!

Вечар крыху і марозны,
Сонца ясны тчэ вузор.
Але гэта мне ня грозна,
Буду весел і бадзёр.

Паімчуся пташкай вольнай
На прастор радных палёў.
Эх, як добра на раздольлі,—
Загарыцца ў сэрцы кроў.

Даль прыгожа пазірае,
Вабяць сьнежныя палі.
Месяц твар свой падымае—
Кветкай сінняй удалі.

Вечер сьціх, ў палёх так ціха,
Я бадзёр, вясёл і рад.
Праімчуся ліха, ліха
Ў вёску родную назад!

Зараз з школы я вярнуся.
Знаю, знаю свой урок.
Чым сядзець у хаце душнай,
Падвяжу хутчэй канёк!..

Вучань Пятро Мінін.

Работа пролетарскіх дзяцей Францыі.

Ваенізацыя дзяцей.

14 ліпеня.

У Францыі выданы такі закон, каб усе вучні ў школах абавязкова праходзілі вайсковую вучобу. Дзеля гэтага ў школьных праграмах вялікую частку гадзін адводзяць ваенізацыі. Французская буржуазія ўсяляк стараецца ўкараніць у голавы дзяцей тую думку, што яны павінны быць добрымі патрыётамі, павінны любіць сваю „бацькаўшчыну“. Вось чаму, калі буржуазія пачне вайну, нават і маленькія дзеці і жанчыны павінны будуць выступіць на фронт.

Францускі саюз Рабоча-Сялянскіх дзяцей змагаецца супроць такой ваенізацыі дзяцей. Ён змагаецца: 1) супроць вывучэння ў школе вайсковых прадметаў заместа другіх патрэбных навук, 2) супроць вайскавай падрыхтоўкі дзяцей для імперыялістычнай вайны і інш.

Асноўная праца ў гэтым напрамку праводзіцца ў школах. Ніжэй мы змяшчаем ліст французскіх піонэраў, у якіх якраз і гаворыцца аб змаганьні іх у школах супроць патрыятызму і ваеншчыны.

Прэч падрыхтоўку да вайны!

На апошнім сходзе піонэрскай паўсотні імя Андрэ Сабацэ мы абмяркоўвалі закон Поля Бонкура. (Закон аб мілітарызацыі). Мы гаварылі аб тым, што такое мілітарызм і для чаго Бонкур высоўвае гэты закон.

Усе піонэры парашылі змагацца супроць гэтага закону, змагацца за пролетарскую рэвалюцыю.

Няхай жыве расійская рэвалюцыя!

Няхай жыве Кітайская рэвалюцыя!!!

У сераду 14 ліпеня рэакцыйная ўлада гораду Шуазі наладзіла патрыятычную дэманстрацыю. Комсамольцы пажадалі прыняць удзел у гэтым сьвяце. І ў той час, калі фашыстыя збіраліся зацягнуць свой гімн, гучнае сьпяваньне „Інтэрнацыяналу“ заглушыла іх. Пачалася бойка. На заўтра мы даведаліся з газэт, што на мосьце была раздаўлена разам з сваім сынам адна жанчына. Гэтак патрыятычная буржуазія абараняе свае погляды і прымушае ўсіх працоўных слухацца іх, быць пакорнымі рабамі.

Прэч нацыяналістычныя сьпевы!

Настаўнік прымушаў нас сьпяваць вайсковую песьню. Я не сьпяваў. Настаўнік кідаў на мяне злосны погляд, але маўчаў. Таварышы, прэч імперыялістычную вайну і яе песьні!

Прэч такіх настаўнікаў, якія выходзяць з нас паслушных служак буржуазіі!

Альбэрт Рожа (12 гадоў).

Дзеці аб сваёй школе.

Адзін наш школьны настаўнік толькі і ведае, каб біць нас.

На днях сын аднаго рабочага зрабіў шмат памылак у дыктанце. За гэта настаўнік пачаў біць яго галавой аб сьцяну. На заўтра ў хлопчыка па ўсёй галаве былі гузы.

Бацькі прымушаны былі забраць свайго сына са школы і накіраваць на працу ў заробаткі заместа вучобы.

**Групы пролетарскіх дзяцей
Фінлянды.**

*Уверсе—дзеці на адпачынку;
унізе—экспедыцыя дзяцей на
маторнай лодцы на беразе
фінскай затокі.*

У той-жа
дзень такая
самая гісто-
рыя здарыла-
ся і з другім
хлопчыкам:
ён таксама

зрабіў шмат памылак. Настаўнік схапіў
лінейку і паламаў яе ў гэтага хлопчыка
на галаве.

Але са сваімі дзецьмі і з дзецьмі бур-
жуяў у яго зусім другая размова. Вось
якія мэтоды ўжываюць нашы настаўнікі
ў навучанні грамадзян дзяцей працоўных.

* * *

Неяк аднаго разу мы падымаліся па
ўсходах у клясу. Нехта засьпяваў песь-
ню. „Хто сьпявае?“—Злосна прабурчаў
дырэктар. Ніхто не адклікнуўся. Тады
дырэктар апавясьціў: „2-ая кляса за-
стаецца ў школе пасля заняткаў“. У 5 га-
дзін скончыліся заняткі, але мы павінны
былі застацца.

Палова сёмае, пазьней... Нас ня пуска-
юць. Усе незадаволены. Пачынаюць сер-
даваць, нэрвавацца.

Тады дырэктар пачынае хутка, хутка
дыктаваць з нейкай газэты, а мы павін-

ны запісваць за ім. Шмат
хто не пасьпявае, адра-
каецца. Тых, што адра-
каюцца, ён прымушае пры-
ходзіць у нядзелю пасля
12 у школу. Тых, хто шмат
прапусьціў з таго, што ён
дыктаваў, таксама карае:
загадвае ім перапісаць гэ-
ты дыктант праз некалькі
дзён. А адкуль?

Мы ня хочам такой не-
справядлівасьці ў школе!

Прэч рэакцыйных на-
стаўнікаў!

З „Юнага Таварыша“.

Агітацыя францускіх піонэраў.

У мінулым 1927 г. фран-
цускімі піонэрамі было
выпушчана вельмі шмат
цікавых лістовак, пляка-
таў і інш. агітацыйнага
матэрыялу. Так, напрыклад,

у пачатку году быў выданы лісток, на пер-
шай старонцы якога намалявана галава
піонэра, які крычыць: Алло, алло!. ты
павінен далучыцца да нас! На другой
старонцы зьмешчана апавяданьне пад
назвай: „Ты пойдзеш з намі, бо ты га-
лодны, Янка“.

Францускі Піонэрскі саюз адклікаецца
на ўсе падзеі і выдае агітацыйныя лі-
стоўкі, наклейкі і інш.

Вельмі цікава была выдана песенька
аб Поле Бонкуры (аўтар закону аб мілі-
тарызьме). На першай старонцы сьмешны
карыкатурны партрэт самога Бонкура.
Часопісь „Юны Таварыш“ у лістападзе
выдана прысьвечанай 10-годзьдзю Ка-
стрычніка. Уся часопісь надрукавана
чырвонай фарбай.

Сувязь піонэраў СССР з фран- цускімі.

За 1927 год сувязь нашых піонэраў з
піонэрамі Францыі выявілася ў наступ-
ных лічбах:

Нашы піонэры паслалі ў Францыю 34
лісты, а з Францыі атрымалі 11. Апрача
таго атрымалі некалькі насыценных газэт
і падарунак да дзесяцігодзьдзя Кастрыч-
нікавай рэвалюцыі—чырвоны сьцяг.

Ліст з Нямеччыны.

Дарагія таварышы!

Гэта мой другі ліст, які я шлю ў савецкую старонку.

Мне 17 год. Я без сям'і. Па профэсы я ў цяперашні момант шавец, але да 1922 году я працаваў у вугальных капальнях, да гэтага часу, пакуль ня прымушаны быў кінучь гэтую працу з-за няшчаснага выпадку: я быў паранены і зрабіўся інвалідам. У мяне адрэзалі левую нагу, правая рука таксама засталася пакалечанай. Для жыцця эксплёататар дае мне 127 франкаў або тры даляры.

Зразумейце, што жыць так нельга, дзеля гэтага я прымушаны быў выйчыць другое рамясло. Вось чаму я ў цяперашні момант шавец.

Дзякуючы гэтаму я паспяваю зарабіць сабе на кавалак хлеба.

Пра вашу старонку буржуазныя і сацыял-дэмакратычныя газеты расказваюць шмат глупстваў, якім мала хто верыць. Камуністыя вядуць барацьбу супроць іх, каб падтрымаць вашу старонку: высьвятляюць праўду аб ёй. У гэтым ім памагаюць і дзеці, якіх завуць бязбожнікамі.

Камуністычная прапаганда адчыняе вочы нашым працоўным аб савецкай старонцы.

Я сёння ня пішу болей, бо ня ўпэўнены, ці атрымаеце вы гэты ліст.

Ваш таварыш Люіс Рамей.

(З эспэранто).

48 тысяч у падполье.

(Ліст з Кітаю).

Паспрабуйце выстраіць у адзін шэраг гэтых самых маладых камуністых Кітаю. Іх 48 тысяч. Гэта цэлая армія юных піонэраў, якая мае сваю кароткую гісторыю. Гісторыя іх—адзін год. У іх настаяшчы рэволюцыйны дух. Іменна яны—самая настаяшчая гордасьць рэволюцыйнага Кітаю. Аб іх гавораць:

Аднаго году хапіла для таго, каб стала і яскрава вылучыць іх з агульнай масы дзяцей, што выхаваліся ў дусе старых традыцыяў. Гэтыя новыя дзеці змаглі паказаць сябе, як дысцыплінаваных рэволюцыйнаў.

Яны працавалі легальна, але радасьць такой працы цягнулася нядоўга! На вуліцах Ухану зьявілася абвестка аб тым, каб піонэры здалі ўсякага роду зброю, у тым ліку і посахі, што служаць у піонэраў зброяй.

Усялякі атрад, які ўхіляецца ад выканання гэтага загаду, знаходзіцца пад пагрозай страты свайго клубу і разгону атраду.

З гэтага часу праца піонэраў пераносіцца ў падполье. Піонэры і цяпер пашыраюць лістоўкі, у якіх пратэстуюць супроць калечаньня ног у дзяўчынак*).

Піонэр не забывае і аб фізычным выхаванні, і аб палітычнай вучобе.

Піонэрыя памятае свае задачы—выхоўваць здаровых і сьвядомых барацьбітоў за справу рабочае клясы.

І гэта яна выканае!

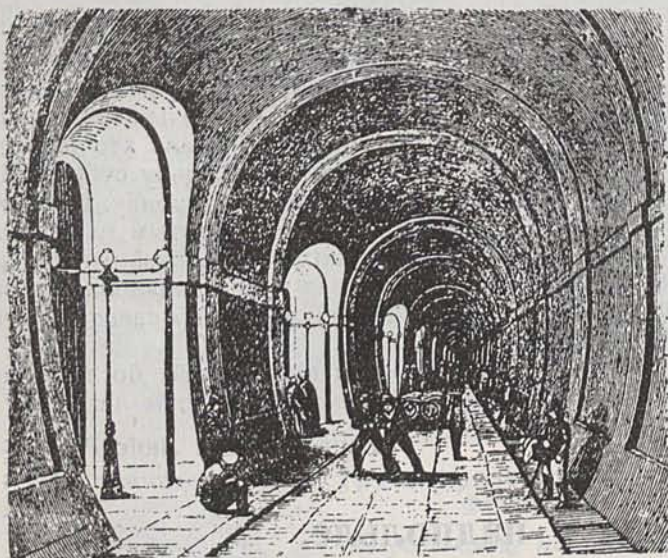
Г. Р—т.

Зьявяно кітайскіх піонэраў.

* У Кітаі існуе звычай закоўваць у жалеза ногі народжаных дзяўчат.

Падводныя і падземныя дарогі.

Тунэль пад ракой Тэмзай.

Калі-б каму-небудзь з нашых хлапцоў удалося пабываць у буйным эўропэйскім ці амэрыканскім горадзе, то першае, што яго адразу ашаламіла-б—гэта вуліца. Па ёй з скогоатам праносяцца трамваі, імчацца тысячы аўтамабіляў, а паміж імі шныраюць са стукам матацыклы. Асабліва ўзрастае гэты рух к канцу дня, калі канчаюцца заняткі ва ўстановах і працаўнікі разьяжджаюцца па хатах. У гэты час цэнтральныя вуліцы, дзе звычайна разьмешчаны ўрадавыя ўстановы, загружаюцца так, што ня толькі аўтамабіль, але і пешаход ня пройдзе.

Гэта нагромаджэньне машын і людзей так затрымлівае рух і бярэ столькі часу, што паўстае патрэба як-небудзь разгрузіць вуліцы. Для гэтай мэты і служаць падводныя і падземныя тунэлі*).

Першы падводны тунэль быў пабудаваны ў пачатку мінулага стагодзьдзя ў Лёндоне (сталіца Англіі) пад ракой Тэмзай, якая падзяляе горад на дзьве часткі.

Трэба сказаць, што хаця ў той час і ня было яшчэ аўтамабіляў і аўтабусаў, аднак вулічны рух ужо і тады так узрос, што ля мастоў і перавозаў праз Тэмзу

заўсёды зграмаджалася шмат людзей і павозак.

Павялічваць-жа лік мастоў ня мела сэнсу, ды і было нявыгадна, таму што масты (а іх і ў той час было шмат) зьяўляліся значнай перашкодай для суднаходзтва. Пагэтаму і парашылі прарыць падводны тунэль. Пабудова тунэлю пачалася ў 1825 годзе і скончылася толькі праз 18 год! Шмат перашкод сустрэлася на шляху інжынэра Брунэля—будаўніка тунэлю, аднак, дзякуючы сваёй настойлівасьці і выключнай энэргіі ён перамог іх і ў сакавіку 1843 г. адбылося ўрачыстае адчыненьне тунэлю.

Цікава прасачыць за тым, як будаваўся гэты тунэль. Спачатку на беразе Тэмзы была зроблена вялізная труба з цэгля

вышынёю 13 мэтраў і з таўшчынёю сьцёнак у 1 мэтр. Зямля з-пад трубы выкапвалася і машынамі выкідвалася ўгору, з прычыны чаго труба паступова апускалася ніжэй, пакуль глыбіня не дасягнула 21 мэтр. Пасьля таго, як былі ўстаноўлены машыны для выпампоўваньня вады, пад'ёму зямлі, разабралі бакавую частку трубы на глыбіні 18,6 мэтр. і пачалі капаць тунэль. Для гэтага было зроблена 12 бяздонных скрынь, падзеленых на тры аддзяленьні кожная. Скрыні былі пастаўлены адна ля другой, пры чым у кожным аддзяленьні зьмяшчалася па аднаму рабочаму грабару. Такім чынам тунэль капалі адначасова 36 рабочых. Ззаду скрынкі былі адчынены, а сьпераду зачыняліся ўстаўнымі дошкамі. Рабочы вымаў дошку, пракопаў зямлю і выкідаў яе праз адчыненую частку скрыні, а дошку пасуваў уперад і замацоўваў падпоркамі. Потым вымалася другая дошка і г. д. Тое-ж самае рабілася і ў другіх аддзяленьнях. Як толькі гэта праца канчалася ва ўсіх трох аддзяленьнях, уся скрыня, пры дапамозе асобных шруб пасоўвалася ўперад. Таксама перасоўваліся і другія скрыні. У той час калі частка рабочых выграбала зямлю, муляры выкладалі сьцены тунэлю камянямі.

*) Доўгія калідоры.

Так крок за крокам, павольна і марудна будаваўся гэты цуд інжынернага штукарства!

Толькі 4 мэтры аддзялілі тунэль ад дна ракі. Некалькі раз вада прарывалася ў тунэль, затапляла яго і занасіла пяском, але кожны раз гэта шкода выпраўлялася і праца зноў пачыналася. Асабліва вялікае зруйнаванне вынікла ў студзені 1828 г., калі вада прарвала дно ракі і затапіла ўвесь тунэль. На забіўку дзіры ў дне пашло больш 240 тысяч пудоў зямлі, галоўным чынам мяшкоў з глінай.

У хуткім часе работы спыніліся на цэлы сем год, таму што ў таварыстве, якое будавала тунэль, бракавала грошы.

Нарэшце, калі неабходныя сродкі былі сабраны, работы пачаліся ізноў і ў 1843 г. пабудова тунэлю скончылася.

Тунэль мае ў даўжыню 400, а ў шырыню $11\frac{1}{2}$ мэтраў і служыць выключна для пешаходнага руху. Праз 50 г. пасля адкрыцця першага тунэлю, пад Тэмзаі пракапалі другі тунэль для пешаходнага і экіпажнага руху.

Цяпер на зямнай кулі маецца некалькі падводных тунэляў, большасць якіх знаходзіцца ў Амэрыцы. Вялізарнейшым у сьвеце зьяўляецца тунэль для чыгуначнага руху пад ракой Гудзон у Нью-Йорку. Яго даўжыня 3.050 мэтраў ($2\frac{1}{2}$ вярсты), з якіх 1600 мэтраў праходзяць пад вадой.

У сучасны момант распрацаваны праекты вялізарнейшых падводных тунэляў пад Ляманшам (пратока, якая аддзяляе Англію ад Францыі) і Гібральтарскай пратокай (паміж Эўропай і Афрыкай). Думка аб пабудове Ляманскага тунэлю ўзнікла яшчэ ў 1802 годзе, але па цэламу шэрагу палітычных і ваенных меркаваньняў ажыццявіць яе пакуль што не ўда-

лося. Даўжыня падводнай часткі кожнага тунэлю будзе каля 33 кілёмэтраў.

Апроч падводных тунэляў у вялікіх гарадох для разгрузкі вуліц будуцца падземныя тунэлі, па якіх рухаюцца электрычныя цягнікі. Першая падземная чыгунка, ці так званы „мэтрополітэн“, быў пабудаваны ў Лёндане ў 1863 г. Работы звязаныя з пабудовай тунэлю адбываліся толькі ўначы, калі спыняўся вулічны вух. Спачатку разьбіраўся брук і выкапвалася патрэбнай глыбіні яма, якая накрывалася дзеравянымі бэлькамі. На бэльках насыцілаўся часовы брук, а пад ім будавалася сталае скляпеньне з металічнымі і каменнымі аркамі.

Пры пабудове тунэлю ўжываўся новы спосаб работ. Замест бяздонных скрынь, якія ўжываў Брунэль, карысталіся вя-

лізным жалезным цыліндрам вагаю ў 250 тон (15.000 пудоў). Край цыліндру быў загостраны і ўразаўся ў глебу. У пярэдняй сьценцы цыліндру былі зроблены дзьверы, праз якія рабочыя выкопвалі зямлю. Каб падземная вада не магла трапіць у цыліндр, у сярэдзіне яго знаходзілася сьціслае паветра. Цыліндр з да-

памогаю асобных машын паступова прасоўваўся ўперад. Сьцены пракапанага такім чынам тунэлю абшываліся тоўстымі жалезнымі бляхамі.

У сучасны момант больш за ўсё падземных чыгунак у Нью-Йорку і Лёндане.

Гэтыя цягнікі правозяць больш 200 мільёнаў пасажыраў у год.

У нашым Саюзе пакуль што няма мэтрополітэнаў, але ўжо распрацаван праект і магчыма, што ў хуткім часе пачнецца пабудова першага мэтрополітэну ў Маскве.

В. С.

Выгляд падзямельнага мэтрополітэну.

ТОМСТА КОШКА

Апавяданьне Я. Маўра.

Малюнкi Я. Кашкеля.

Фэрмэр ¹⁾ Сьміт Дорынг лічыўся ў акрузе Орэгон ²⁾ жорсткім і злосным чалавекам. Жыў ён на водшыбе, сярод поля, і ня меў ніякіх зносін з суседзьмі. Ды і суседзям няпрыемна было спатыкацца з ім. Адзін выгляд яго сьведчыў, што гэты чалавек адбіўся ад людзей. Вялізныя боты, замызаная кашуля з камі-зэлькай, здавалася, ніколі не мяняліся. Галава і барадатак абрасьлі, што ледзь можна было разгледзець твар. Нават бровы кудлаціліся над вачыма. А самых вачэй яго, здаецца, ніхто ніколі і ня бачыў, бо ён ніколі нікому не глядзеў у вочы, а ўсё неяк у бок.

Жыў ён адзін з крывой работніцай Лётай, якая затрымалася ў яго на некалькі год толькі таму, што сама была падобна да свайго гаспадара.

Меў калісьці і Дорынг сваю сям'ю, але жонка яго памерла (людзі казалі, што ён замардаваў яе), а сын наняўся ў салдаты ³⁾ і з таго часу больш не паказваўся дадому.

Ня маючы рабочых рук апрацаваць усю зямлю, ён засяваў толькі нязначную частку, а рэшту засяваў кармовымі травамi і гадаваў быкоў і коняi.

— Дорынг выпаўз з лагава!—казалі людзі, калі ён прыводзіў сваю жывёлу на кірмаш. Закупіўшы тытуну для свайі люлькі ды крыху таго-сяго для гаспадаркі, ён зьнікаў да наступнага кірмашу. А грошы хаваў у жалезную скрыначку ды закопваў у зямлю.

А Лёта павінна была, як хацела, выкручвацца, каб пражыць гэты час і пракарміць сябе і гаспадара. І яна выкручвалася. Карміла гаспадара і сябе памыямі, але не дакучала просьбамі аб грашоx.

Затое і шанаваў яе Дорынг.

У цёмнай хаце, зьлепленай з тоўстых нязграбных бяровеньняў, заўсёды панавала цішыня. Бывалі дні, калі яны ў сям'і не абмаўляліся аніводным словам.

Быў яшчэ і трэці кватарант у доме—кошка, ладная кошка, вялізная, з доўгай шэрай поўсцю. Яна патрэбна была ў гаспадарцы, дзеля гэтага яе і цярпелі. Але ні разу ніхто не прыласкаў яе, не звярнуўся да яе, ня кажучы аб тым, каб накарміць. Ды гэта ёй і ня так патрэбна было, бо мышэй і пацукоў у гаспадарцы хапала. І яна жыла такім-жа самастойным жыццём, як і яе гаспадары. Нават з пакою яе выганялі.

І вось аднаго разу Лёта заўважыла пад сьвіранам некалькі кацянят.

— Што з імі рабіць?—запыталася яна Дорынга.

— А што нам да гэтага?—спакойна адказаў гаспадар.

— Куды-ж мы іх падзенем, калі яны падрастуць? Карміць, ці што? Слова „карміць“ зрабіла належнае ўражаньне. Дорынг пачаў думаць, што рабіць: утапіць няма дзе,—поле навакол. Лезьці даставаць іх, потым забіваць кожнага пасабоку—ня варта турботы.

У гэты момант праходзіла міма кошка.

— Кыць-кыць!—ласкава паклікаў яе Дорынг. Кошка спынілася і, здавалася, здзівілася такой нязвычайнай ласцы. Але падышла і пачала церціся аб нагу Дорынга з задаволеным мурлыканьнем.

¹⁾ Хутаранін.

²⁾ Паўночна-Амерыканскія Злучаныя Штаты.

³⁾ У Злучаных Штатах войска добраахвотнае, наёмнае.

Той узяў яе на рукі, пагладзіў, аднёс у сьвіран і зачыніў яе там.

— Хай пасядзіць, пакуль дзеці падохнуць,— сказаў ён і хутка забыўся аб усёй справе.

Увесь дзень гаспадары былі заняты працай, уначы моцна спалі і толькі ўвечары, або зраньня, ды яшчэ ў поўдзень яны чулі жалобныя энк кошкі і яе дзяцей.

— Ці хутка яны скончацца?— незадаволена казаў тады Дорынг.

Так прайшоў дзень, другі, прышоў трэці.

— Ну што, усё яшчэ цягнецца гэта гісторыя?— пытаўся ён у Лёты.

— Ужо заціхаюць. Здаецца, зараз будзе канец.

На трэці дзень пасьля палудня, кацяняты сьціхлі. Толькі кошка жалабна мяўкала.

— Дзякуй богу!— сказаў Дорынг і пайшоў, каб выпусьціць яе.

Як шалёная вылецела яна са сьвірана і кінулася да сваіх дзяцей. Выгляд яе быў жудасны. Прыгожая, доўгая поўсьць яе касмацілася, нібы войлак. Цела прыняло выгляд дошкі.

З нейкай прагавітасьцю пачала яна лізаць дзяцей, кранала іх лапаю, нават пераварчвала на другі бок. Але яны ня руха-

ліся, не адказвалі на пяшчоты. Лапкі павыцягваліся, галовы задраліся, сьлязінныя вочы так і ня ўбачылі сьвету...

Уразумела кошка, што здарылася, і супакоілася, нібы здранцвела. Потым узяла адно кацяня ў зубы, панесла за сьвіран, у пясок. Выграбла ямку і палажыла туды яго. Пасьля пашла за другім, трэцім. Перанесла ўсіх кацянят і закапала разам у адну магілку.

Некалькі дзён яна тулялася навакол, нібы цень, часта наведвала магілку. Нарэшце зусім супакоілася і нібы забылася аб сваім няшчасьці. Нават пасьля гэтага зрабілася больш ласкавай да людзей. Цяперака яна ўжо сама падыходзіла да Дорынга, каб папесьціцца.

— Пашла вон!— штурхаў яе гаспадар. — Яшчэ тут валэндацца з табой!

Але кошка ўвесь час хадзіла ўсьлед за ім.

— Вось прычапілася са сваім каханьнем!— злаваў Дорынг.

Тады яна зьмяніла сваю тактыку. Яна ня цёрлася каля яго ног, калі ён быў дома, а пільнавала ля дзьвярэй. Аднаго разу ўвечары, выкарыстаўшы цёмны час, яна ціхенька праскочыла ў хату і засталася на-нач.

Як звычайна, лёг фэрмэр спаць і хутка захрап на ўвесь дом. Лёта спала ў сенцах, у каморцы.

І вось праз сон раптам Дорынг адчуў, што яму страшэнна сьціснула горла. Калі-ж прагнуўся, дык сапраўды пачуў несьцягнімую боль: гэта кошка ўчапілася за горла, а кіпцюрамі драпала твар і рукі. Кроў з горла лілася струменямі, ужо Дорынг адчуў, што дыхаць ня можна. Спрабаваў крыкнуць, але замест гуку вырваўся толькі хрып і бульканьне. У галаве памуцілася.

Калі потым даведаліся, што гэта была помста, дык усе шчыра пашкадавалі... кошку.

Праз сон Дорынг адчуў, што яму страшэнна сьціснула горла.

АКЦЯБРАТАМ ДЛЯ ЧЫТАНЬНЯ.

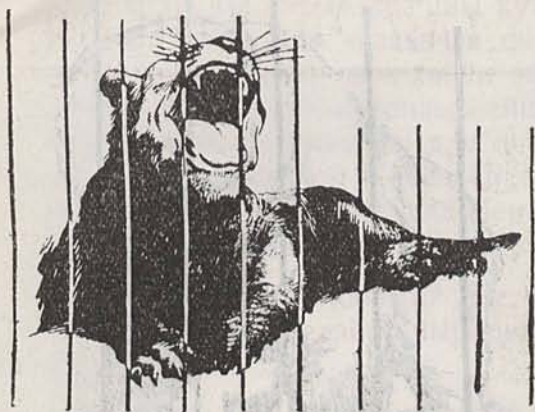

(З украінскае).

Гэй, сюды, сюды хадзеце,
Гэй, хадзеце усе дзеці.
Тут зьвярынец, тут!
Чуеш, як зьвяры равуць?
Гэй, ахвочы хто між вамі
Пацікавіцца зьвярамі:
І лісіцамі, й зайцамі,
Вялізарнымі сланямі,
Лютым, злосным воўкалакам,

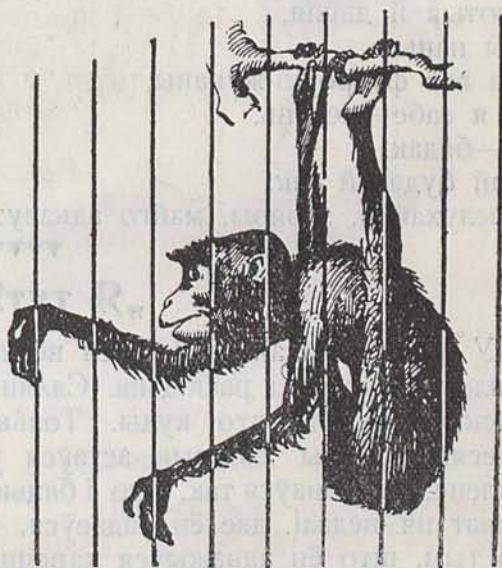
Тым мядзведзем забіякам.
Ёсьць і леў тут, цар зьвяроў,
Там-жа клетка для арлоў.
Малпы жвавыя і совы...
Шмат зьвяроў тут, адным словам,
Каб ня ведаць ад іх страты—
Усе пасаджаны за краты.
Тут зьвярынец, тут!
Чуеш, як зьвяры равуць?
Даставайце пяточок—
Будзе вам на ўход квіток!
Раз калісьці зьвяры ў клетках
Задрамалі па абедзе,
Толькі малпы часам гэтым
Забаўляліся, як дзеці.
Раптам дзверы сталі насьцеж:
Шух-шоў, шух-шоў...
Што такое, скуль напасьці?
Проста... Певень, певень увайшоў.
І раптам як загамоніць
Сярод бела дня:
— Ка-ка-рэ-ку!

Ці бачылі мяне,
Такого гарлача?
Усё зьвяр'ё замятусілася—
Шух-шоў, шух-шоў...
Што ў зьвярынцы ўчынілася?—
Проста певень, певень увайшоў.
— Ха-ху, ха-ху
Вось ня было граху...
Сьмяюцца львы, трасуць аж грывы,
— То певень, певень то дурны!..
Глядзяць і малпы палахліва:
— Які хвастаты ён, дзіўны!..
— Што?.. Певень?.. Ці бач!..
Вось як!..

Раве сабе і мядзьведзь.
— Гэта-ж мужык, бядак,
Ня варт ён нават на абед...
Лісіца і тая: чаго зайшоў?
Каб скаштаваць маіх зубоў?
Ці месца-ж тут табе між намі,
Між панамі?
Звычайны певень... певень ты,
Табе да нас не дарасьці!
Як ня крычы „ка-ка-рэ-ку“,
У мужыка ты здохнеш на таку.
І нават заяц ня спужаўся,
А гэтак адгукаўся,
Гой страхалох:

— Ці бач яго (крычыць, як гэнэрал),
А ў полі я ў цябе гарох
Ды яшчэ й капусту краў...
Бо ты—дурны,
Бо ты—мужык,
Ты бядак!
Вось як.
І арол прыжмурыў вочы:
Чаго дурань гэты хоча?
А ці мае певень сілы
Размахнуцца крыльлем.
І, як я, у высь парою
Узьняцца над зямлёю?

І загукалі разам зьвяры
Худыя й вялікія,
Злосныя і дзікія:
— Певень, певень, певень ты,
Табе да нас не дарасьці.
Вось мы, вось мы,
Вось мы вось тут паны,
А ты—мужык,
Ты—бядак!
Вось як!
А певень тут: Гэй дзівакі!
Дае адказ усім такі:
— То праўда—вашая парода
З лясоў, з кустоў, з балота,
Малыя й вялікія,
Лютыя й дзікія,
Вы паны.
На вас футроўкі-жупаны,
А я сабе—певень,
Я—бядак,
Хай будзе й так.
Паслухайце, зьвяры, майго адказу:

Дзівіліся вы тут з мяне даволі,
Але адно ня мелі вы на ўвазе,
Што я... на волі.
На панства ваша я ніколі
Не прамяняю волі!

А. Данчэнка.

„Я тут! Я жыў!“

У час крывавай бойкі ўся вёска была разбурана і раскідана. Сяляне вёскі паўцякалі, хто куды. Толькі дзесяцёхгадовы хлопчык астаўся ў склепе, ён схаваўся так, што і бацькі нават ня ведалі, дзе ён падзеўся, — аб тым, што ён адважыўся хавацца у склеп, і думаць нават не маглі. Самі бацькі ўцяклі ў лясны гушчар.

Калі крыху заціх гром бомбаў і снарадаў, пасьвіст куль, хлопчык хацеў вылезьці з склепу, але ня мог адлажыць дошкі, якая зачыняла склеп, бо кавалак страхі, адарваны бомбай, упаў на дошку і моцна прыціскаў яе.

Са склепу, які зьяўляўся ямай, адкуль здабывалі гліну, пахла глінай і нейкай атрутай. Былі там і мышыныя пачуркі, з якіх даносіўся мышыны піск, часта яны і самі выбягалі з пачурака, але хлопчык вы-

дзіраў з гліны галышкі і кідаў на іх, пасьля чаго яны зноў разьбягаліся.

Хлопчык нічога ня еў, ня піў, бо пры ім нічога ня было з харчоў.

На другі дзень хлопчык пачуў над ямай нейкі гоман. Ён думаў, што гэта гамоняць бацька з братам, якія яго шукаюць і пачаў крычаць: „Я тут! Я жыў!“ Але гэта былі тры чырвонаармейцы, якія, пачуўшы такі падземны крык, спачатку нават перапалохаліся. Пасьля пачалі дабірацца да ямы. Перанесьлі яны ўсю салому і дошкі, і ўбачылі голую дошку прыстаўшую к жоўтаму пяску, з-пад якой даносіўся крык хлопчыка: „Я тут! Я жыў! Я тут! Я жыў!“ Чырвонаармейцы яшчэ жвавей адкінулі дошку і перад імі расчыніўся глыбокі склеп, у якім віднеліся драбіны, запэчка-

ныя глінай. На гэтыя драбіны хутка ўспаўзла маленькая чалавечая фігура, якая на працягу трох хвілін апынулася ў руках чырвонаармейцаў. Чырвонаармейцы жахнуліся, убачыўшы гэтага хлопчыка. Увесь ён быў вымазан у гліну і быў падобен да страшэннага пудзіла.

— Адкуль ты, хлопчык? Дзе твае бацькі?—пытаўся адзін з чырвонаармейцаў.

— Сам я з гэтай вёскі, але ў час бойкі я схаваўся ў гэтым склепе, не сказаўшы бацьком. Я хацеў вылезці, але дошку ня мог адчыніць.

Другі чырвонаармеец спытаў:

— А ты ведаеш, хлопчык, чаму ты ня мог адчыніць гэту дошку?

— Не, ня ведаю, дзядзечка.

— На гэтай дошцы ляжала шмат саломы і гнілых дошак.

Я тут! Я жыў!

— Але, дзе мая мама, тата, брат? Хлопчык моцна заплакаў.

Адзін з чырвонаармейцаў сказаў:

— Ня турбуйся, дзяцюк, ня згінеш, ня знойдуцца бацькі, будзеш жыць з намі ў палку. Як-жа цябе завуць?

— Завуць мяне Камощай.

— Пекнае імя,—сказаў чырвонаармеец,—ідзі-ж да студні памыйся і прыходзь да нас.

Чырвонаармейцы накармілі, напілі Камощку, чым маглі, і ўзялі яго з сабой у свой полк; там ён хутка азнаёміўся са ўсімі, яго ўсе вельмі палюбілі, як роднага сына; хлопчыка навучалі розным ваенным навукам. Цяпер Камощку споўнілася 20 год і ён з вялікім поспехам выконвае абавязкі камандзіра палка. Дзе падзеліся бацькі, невядома.

М. Пралескіна.

(Выхаванка школы сьляпых).

Чырвонаармейцы ўзялі яго ў свой полк.

Як разблытаць ножны.

Вазьмеце нітку, зашмаргнеце ёю ножны, як гэта паказана на малюнку, і, трымаючы рукою за канец ніткі, прапануйце каму-небудзь зняць ножны з ніткі так, што канцы ніткі будуць у вашых руках.

Зрабіць гэта можна так. Трэба ўзяць пятлю А, працягнуць яе ў дзірку Б зверху ўніз, пасля прасунуць у тую пятлю ножны і яны знімуцца з ніткі.

Непаслухмянае полымя.

Патушыць свечку праз лейку—ня так ужо лёгка. Калі вы будзеце дзьмухаць, трымаючы сярэдзіну лейкі супроць полымя, яно нават і не зварухнецца. Калі вы паднясеце лейку да самага полымя, дык

убачыце нешта неспадзяванае: полымя будзе цягнуцца ў бок лейкі, а не ад

яе. Прычына тая, што паветра ў лейцы цячэ па краёх, у сярэдзіне-ж утвараецца рэдкае паветра. Каб патушыць свечку, трэба навесці на полымя край лейкі, як паказана на малюнку.

Як паставіць?

Трэба паставіць у гэтых клетках сем коняй, але так, каб ніводнай клеткі ня было пустой.

Задачкі-жарты.

1. Вы мяне знойдзеце ў садзе, але ня ў полі, у Слуцку, але ня ў Полацку, у сяле, але ня ў горадзе Хто я?
2. Які месяц карацейшы ад усіх?
3. Чаму нельга нашча зьвязаць двух абаранкаў?
4. Якія каменныя бываюць у рацэ і якія ў моры?

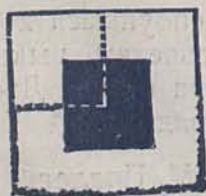
Адказы на задачы, зьмешчаныя ў № 23 і 1.

№ 23. Задача № 1—хх—88=22

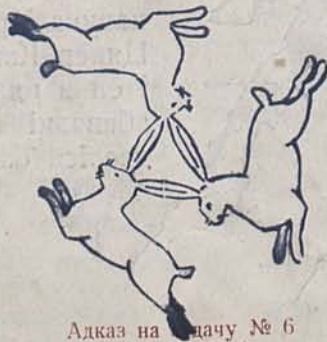
$\left(\begin{smallmatrix} \text{хх} \\ -88 \\ \hline 22 \end{smallmatrix} \right)$ Задача № 2—111, 619, 689, 818, 888, 986 і інш. Задача № 3—лік XII трэба перасеч лініяй папалам у паземным напрамку. Задача № 4—25 р. Задача № 7—вера-шчака. Задача № 8—„К“ ад слова „Капыл“.

Задача № 1 (Колькі было авечак?)—7 і 5. Задача № 2 (як баба спыніла машыну)—памазала рэйкі маслам, ад чаго колы машыны круціліся на месцы, пасля-ж яна на рэйкі насыпала пяску—машына пашла.

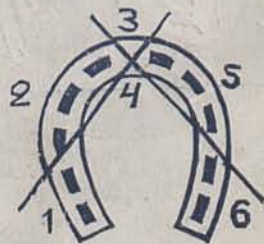
Твар жанчыны вы ўбачыце, калі паглядзіце на малюнак здалёк.

Адказ на задачу № 5
(№ 23 „Б. П.“)

Адказ на задачу № 6
(№ 23 „Б. П.“)

Адказ на задачу № 4
(№ 1 „Б. П.“)